

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

NR
25

RYNEK ŚRODKÓW PRODUKCJI I USŁUG DLA ROLNICTWA

stan i perspektywy

ISSN 1231-286X

ANALIZY
RYNKOWE

MARZEC 2004

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Rynek nawozów mineralnych – *A. Zalewski, J. Mieczkowski*
- III. Rynek środków ochrony roślin – *J. Mieczkowski, S. Pruszyński*
- IV. Rynek maszyn rolniczych – *J. Pawlak*
- V. Rynek usług – *A. Klementowski*
- VI. Rynek energii – *J. Pawlak, A. Zalewski*
- VII. Rynek nasion – *T. Oleksiak*
- VIII. Kredyty – *A. Zalewski*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

prof. dr hab. Aldon Zalewski

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 827-24-00

dr Albin Klementowski

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 420

dr inż. Jan Mieczkowski

• MRiRW •

Tel.: (0·prefiks·22) 623-16-12

dr inż. Tadeusz Oleksiak

• IHAR • Radzików

Tel.: (0·prefiks·22) 796-24-50

prof. dr hab. Jan Pawlak

• IBMER • Warszawa

Tel.: (0·prefiks·22) 849-09-74

• UWM • Olsztyn

Tel.: (0·prefiks·89) 523-36-21

prof. dr hab. Stefan Pruszyński

• IOR • Poznań

Tel.: (0·prefiks·61) 867-92-22

mgr Lucyna Mieszkowska

• IERiGŻ •

Tel.: (0·prefiks·22) 826-50-31 wew. 595

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 15.03.2004 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Krzysztof Mateńko, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie we wrześniu 2004 r.

1. Rynek środków produkcji i usług funkcjonował w trudnych warunkach ekonomicznych i agroklimatycznych. W wielu rejonach kraju kęska suszy spowodowała znaczną obniżkę produkcji roślinnej w 2003 r.

W 2003 r. spadek produkcji roślinnej wyniósł 7,2%, przy wzroście produkcji zwierzęcej o 5%, a w konsekwencji globalna produkcja rolnicza odnotowała obniżkę o 1,4%. Równocześnie ceny produktów rolnych sprzedawanych przez gospodarstwa rolne spadły o 0,8%, natomiast ceny towarów i usług zakupywanych przez rolników wzrosły o 2,1%. W rezultacie wskaźnik „nożyc cen” ukształtował się na poziomie 97,2%. Środki produkcji relatywnie coraz bardziej drożały wobec taniejących produktów rolnych. Taki układ relacji cen spowodował również spadek realnych dochodów gospodarstw, co wpłynęło na zmniejszenie popytu na obrotowe i inwestycyjne środki produkcji. Zjawisko to na rynku środków produkcji jest szczególnie niekorzystne w okresie pilnej potrzeby dostosowania polskiego rolnictwa do warunków i standardów UE.

2. Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2003 r. wyniosło 93,6 NPK na 1 ha użytków rolnych i było wyższe o 0,4 kg niż w roku poprzednim. Niewielki wzrost nawożenia nastąpił zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym. Utrzymuje się duże zróżnicowanie poziomu nawożenia między województwami: od 59,4 kg NPK/ha UR w woj. podkarpackim do 136,1 kg w woj. opolskim. Nieznacznie poprawiła się struktura nawożenia mineralnego i stosunek NPK w dawce nawozowej wynosił, jak: 1: 0,4: 0,5.

Zużycie nawozów wapniowych pod zbiory 2003 r. wyniosło 94,6 kg CaO na 1 ha użytków rolnych i było o 0,5 kg wyższe niż w poprzednim roku. Wciąż duże jest zróżnicowanie wapnowania gleb, od 31,7 kg CaO/ha w woj. lubuskim, do 196,5 kg CaO/ha w woj. opolskim.

Ceny nawozów mineralnych w 2003 r. wzrosły średnio o 2,8%, a wapniowych obniżyły się o 2,0%. Nawozy azotowe podrożały o 6%,

a pozostałe o 0,9%. Poprawiły się relacje cen produktów rolnych do cen nawozów mineralnych. W 2003 r. na zakup 1 kg NPK należało przeznaczyć równowartość 3,6 kg pszenicy, w 2002 r. 3,8 kg. Poprawie uległy relacje cen żyta i ziemniaków do cen nawozów mineralnych. Przewiduje się, że pod zbiory 2004 r. zużycie nawozów wyniesie prawdopodobnie około 93 kg NPK na 1 ha użytków rolnych, a nawozów wapniowych ok. 95 kg CaO.

3. Podaż środków ochrony roślin w 2003 r. wyniosła ok. 10,7 tys. ton w przeliczeniu na substancję biologicznie czynną i była o ok. 3% większa niż w 2002 r. W przeliczeniu na 1 ha gruntów ornych i sadów zużycie osiągnęło ok. 0,80 kg substancji biologicznie czynnej.

Średnie ceny środków ochrony roślin w 2003 r. były o 0,6% niższe niż w 2002 r. Potaniały środki chwastobójcze (o 1,5%), podrożały preparaty owadobójcze (o 1,4%) oraz preparaty pozostałe (o 2,8%). Średnie ceny preparatów grzybobójczych utrzymały się na poziomie cen z 2002 r.

W 2003 r. w porównaniu do 2002 r. bardziej korzystnie dla producentów rolnych ukształtowały się relacje cen środków ochrony roślin do cen pszenicy, rzepaku i ziemniaków. Relacje cen środków ochrony roślin do cen buraków cukrowych były zbliżone do relacji cen z 2002 r.

Zabiegi ochrony roślin w 2003 r. wykonano na ok. 18,7 mln ha powierzchni chronionej, tj. o 1,6% mniejszej niż w 2002 r.

Uwzględniając spodziewane zagrożenia przez choroby i szkodniki roślin uprawnych, a także kształtujące się relacje cen produktów roślinnych do cen środków ochrony roślin szacuje się, że popyt na środki ochrony roślin w 2004 r. ukształtuje się na poziomie z 2003 r.

4. W 2003 r. utrzymał się niski popyt na fabrycznie nowe maszyny rolnicze. Zmniejszenie sprzedaży (w sztukach) wyniosło średnio ok. 2% w porównaniu do 2002 r. Powszechny Spis Rolny z 2002 r. w stosunku do 1996 r. wykazał

wzrost wyposażenia w większość rodzajów środków mechanizacji rolnictwa. W przypadku kombajnów zbożowych wzrost ten wyniósł aż 27,5%. Było to możliwe dzięki importowi maszyn używanych oraz wydłużaniu okresu użytkowania sprzętu rolniczego.

Dostawy ciągników w 2003 r. wzrosły, dzięki znacznemu zwiększeniu importu. Jednocześnie większość produkowanych w Polsce ciągników i kombajnów zbożowych wyeksportowano. W porównaniu do stanu z 2002 r. zwiększyły się dostawy kultywatorów i siewników nasion. Stosunkowo wysokie były dostawy glebogryzarek, sadzarek ziemniaków i rozsiewaczy nawozów mineralnych.

Następuje powolny, lecz stały wzrost udziału maszyn importowanych z krajów zachodnich w strukturze sprzedaży fabrycznie nowych maszyn rolniczych. Nabywcami droższego sprzętu są właściciele rozwojowych gospodarstw rodzinnych oraz restrukturyzowanych gospodarstw wielkoobszarowych, a także przedsiębiorcy świadczący usługi mechanizacyjne. Natomiast rolnicy mniej zamożni częściej kupują tańszy sprzęt używany, pochodzący z gospodarstw dokonujących modernizacji.

W 2003 r. cena zestawu złożonego z 27 środków mechanizacji rolnictwa była o 8,7% wyższa niż w 2002 r.

Produkcja ciągników (w sztukach) była w 2003 r. o 3,3% niższa niż przed rokiem, a produkcja większości typów maszyn była mniejsza o 1,8%. W 2004 r. należy oczekiwać umiarkowanego wzrostu produkcji i sprzedaży większości maszyn.

5. Szacunkowa wartość usług nabytych w rolnictwie w 2003 r. wyniosła 6,2 mld zł i obniżyła się o 2,5% wobec roku poprzedniego. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość zakupionych usług w rolnictwie indywidualnym w ubr. wyniosła 415 zł. Był to drugi kolejny rok spadku popytu na usługi. Zakupy usług w 2003 r. stanowiły 25% wydatków pieniężnych gospodarstw indywidualnych na produkcję rolną. W 2004 r. raczej nie wzrośnie popyt na usługi.

Liczba zarejestrowanych zakładów usług rolniczych zwiększyła się w 2003 r. do 21,5 tys., o 3,7% wobec 2002 r. Utrzymuje się kilkudziesięciotysięczna nieformalna sieć usługowa rolników-usługodawców.

Ceny usług dla rolnictwa wzrosły w 2003 r. o 1,3% wobec 2002 r. Wyższy był przy tym wzrost cen usług rolniczych, o 3,3%, w tym inseminacyjnych o 6,1%, weterynaryjnych o 3,1%, przy spadku o 1% cen usług oceny zwierząt. Ceny pośrednich usług dla rolnictwa (naprawczo-remontowe, finansowe i inne) ogólnie nie wzrosły, ale część zwiększyła się o 1,6–2,7%, a finansowe obniżyły się o 4,7%. Niekorzystnie w ciągu dwóch ostatnich lat kształtowały się relacje cen produktów sprzedawanych przez rolników i cen zakupywanych przez nich usług produkcyjnych.

6. W 2003 r. w porównaniu do stanu z 2002 r. spadło zużycie paliw stałych w rolnictwie. Udział paliw stałych jest wciąż wysoki i stanowi ok. 27% wartości opałowej ogółu zużytych nośników energii. W strukturze paliw stałych dominuje węgiel kamienny energetyczny, przy znacznym jeszcze udziale drewna i torfu.

Paliwa ciekłe stanowią około 61% wartości opałowej ogółu zużytych w rolnictwie nośników energii. Udział paliw gazowych w 2003 r. wyniósł zaledwie 2% ogółu nakładów energii w polskim rolnictwie. W 2003 r. w porównaniu do stanu z 2002 r. zużycie energii elektrycznej w rolnictwie było niższe o 4,8%, co wiąże się bezpośrednio ze wzrostem jej ceny.

W 2003 r. cena 1 gigadżuła w nośnikach energii stosowanych w rolnictwie była wyższa o 4,8% niż w 2002 r. Niższą od inflacji dynamikę wzrostu cen wykazywał tylko węgiel. Dynamika wzrostu cen paliw ciekłych będzie w 2004 r. podobna jak w roku poprzednim. Na ceny nośników energii pochodzących z przerobu ropy naftowej będzie wpływać sytuacja międzynarodowa oraz kurs złotego.

7. W roku gospodarczym 2002/03 podaż nasion zbóż zakwalifikowanych do sprzedaży była o 16,6% niższa niż rok wcześniej. W grupie roślin zbożowych najbardziej zmniejszyła się produkcja nasion jęczmienia i owsa. Obniżyła się również pro-

dukacja nasion traw. Wzrosła natomiast produkcja nasion roślin motylkowych drobnonasiennych, głównie koniczyny czerwonej oraz nasion roślin strączkowych.

Zwiększył się udział nasion zagranicznych odmian zbóż. Relatywnie największy jest w przypadku jęczmienia jarego, szczególnie w odmianach browarnych. W produkcji nasiennej pszenicy ozimej do 42% wzrósł udział odmian o wysokiej wartości technologicznej tzw. odmian jakościowych.

Powierzchnia zasiewów roślin rolniczych na nasiona w 2003 r. zmniejszyła się do poziomu 89,9 tys. ha i była o 23,2% mniejsza niż rok wcześniej. Sprzedaż nasion zbóż zmniejszyła się o 3,3%, a sadzaniaków ziemniaka o 4,2%. Na niskim poziomie utrzymuje się udział nasion kwalifikowanych w produkcji upraw. Średni udział kwalifikowanego materiału siewnego zbóż w produkcji w 2003 r. wyniósł 13,1% a sadzaniaków 4,3%.

Niekorzystny jest bilans handlu zagranicznego materiałem siewnym. Największe pozycje po stronie importu stanowią nasiona kukurydzy, sadzaniaków, traw, rzepaku i buraków cukrowych. Zwiększył się eksport nasion zbóż: żyta, pszenżyta i pszenicy. Znaczące pozycje eksportu stanowiły także sadzaniaki, nasiona buraków pastewnych i łubinów. Zdecydowanie pogorszył się bilans w handlu zagranicznym trawami.

W 2003 r. wyprodukowano więcej nasion warzyw. Wzrost odnotowano w produkcji nasion warzyw korzeniowych oraz grubonasiennych dyniowatych, zaś spadek produkcji nasion cebulowych. Powierzchnia plantacji nasiennych warzyw zwiększyła się o 24% stąd można oczekiwać wzrostu produkcji nasion z grupy kapustnych, cebulowych, ogórków i rzodkiewki, zaś spadku produkcji nasion warzyw korzeniowych oraz pomidorów.

Zdecydowanie niekorzystny jest bilans w handlu zagranicznym nasionami warzyw. W konsekwencji wzrósł udział importowanych nasion warzyw w ofercie rynkowej i w sezonie 2002/03 wyniósł 58,3%, podczas gdy rok wcześniej 29,1%.

8. W 2004 r. po 1 maja nastąpi zmiana finansowania rolnictwa ze środków

budżetu państwa na rzecz środków unijnych, zgodnie z mechanizmami WPR. Po akcesji będą stopniowo wygasać stosowane dotychczasowe środki pomocy państwa. W 2004 r. będą udzielane obrotowe kredyty preferencyjne na okres 12 miesięcy. Kredyt na zakup rzeczowych środków do produkcji rolnej wynosi 345,70 zł na 1 ha użytków rolnych. Obecnie oprocentowanie kredytów obrotowych wynosi 2,01% w skali roku.

W zakresie kredytów inwestycyjnych i kłeskowych w 2004 r. istnieje możliwość ubiegania się o kredyty preferencyjne w 16 liniach kredytowych. Stopniowo jednak rolę kredytów preferencyjnych będą przejmować środki z pomocy funduszy strukturalnych. Na kontynuowane kredyty w zakresie rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego obniżono minimalne stałe oprocentowanie dla kredytów od 1% do 3%, w zależności od linii kredytowej.

9. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. na rynku środków produkcji i usług dla rolnictwa, w naszej ocenie, nie nastąpią zasadnicze zmiany na poszczególnych rynkach branżowych. Podstawę takiej oceny stanowi okoliczność iż dopłaty bezpośrednie rolnicy otrzymają dopiero w grudniu br., co nie wpłynie na tegoroczny wzrost dochodów większości rolników. Uwzględniając ten ważny fakt sytuacja ekonomiczna i dochodowa w rolnictwie ukształtuje się na poziomie roku ubiegłego. Na rynku nawozów mineralnych przewidujemy wyższą dynamikę cen na nawozy azotowe, a niższą na pozostałe. Średnia podwyżka cen na nawozy mineralne w 2004 r. i na początku 2005 r. będzie zbliżona do podwyżki z roku ubiegłego. Na rynku środków ochrony roślin w 2004 r. nie należy oczekiwać większych zmian w cenach i popycie. Jest to wynikiem wyprzedzającego zawierania kontraktów i dostaw środków do zabiegów wiosennych i letnich po obecnie obowiązujących cenach. W wielu przypadkach dotyczy to również umów na dostawy środków ochrony roślin do zabiegów jesiennych. Większych zmian cen należy oczekiwać w zaopatrzeniu rolnictwa w środki ochrony roślin dopiero w 2005 r. Przewiduje się utrzymanie cen wielu środków ochrony na obecnym poziomie, ale również wzrost cen niektórych z nich nawet do 15%.

Rynek maszyn rolniczych po integracji zostanie całkowicie otwarty na towary pochodzące z UE, posiadające znak zgodności CE. Popyt na maszyny i urządzenia rolnicze w Polsce w najbliższych latach wzrośnie głównie w gospodarstwach dużych oraz świadczących usługi ze względu na przestarzały sprzęt funkcjonujący w polskim rolnictwie. Popyt będzie zarówno na najnowocześniejsze i najdroższe maszyny, jak i o tradycyjnej konstrukcji oraz sprzęt używany. Postęp w mechanizacji będzie uzależniony od zasilania finansowego polskich gospodarstw rolnych, wynikający z przystąpienia Polski do UE.

Na rynku usług w latach 2004 i 2005 raczej nie nastąpi istotniejsze zmiany cen oraz popytu i podaży.

Na rynku nośników energii nastąpi nieznaczny wzrost popytu i cen, warunkowanych sytuacją międzynarodową i kursem złotego.

Na rynku nasion nie przewiduje się gwałtownych zmian, gdyż rynek ten jest od wielu lat otwarty. W najbardziej dochodowych elementach rynku szczególnie odmian mieszańcowych, rzepaku i buraków, polskie odmiany konkurują skutecznie z odmianami firm zagranicznych, gdyż krajowe nasiona są tańsze niż z państw UE. W związku z powyższym można oczekiwać w latach 2004 i 2005 stopniowego wzrostu cen do ich wzajemnego wyrównania. Natomiast nastąpią podwyżki cen nasion kontraktowanych przez przemysł, takich jak: rzepak i buraki cukrowe.

Finansowanie modernizacji i rozwoju wsi po akcesji będzie następowało głównie ze środków unijnych. Rola obecnie stosowanych instrumentów wsparcia rolnictwa ze środków budżetu państwa będzie malała na rzecz wsparcia unijnego, z udziałem niezbędnego współfinansowania krajowego.

Nastąpią zmiany w podatku VAT na środki produkcji i usługi dla rolnictwa. Na maszyny i urządzenia rolnicze podwyższono stawkę podatku VAT do 22%, natomiast na rzeczowe środki do produkcji rolnej m.in. na nawozy mineralne, środki ochrony roślin i usługi – stawkę podatku VAT ustalono w wysokości 3%. Obecnie ustalone stawki podatku VAT na rynku środków produkcji będą obowiązywały do dnia 1 maja 2008 r. i po tym terminie może nastąpić weryfikacja stawek.

SUMMARY

1. The market of agricultural inputs was featured with difficult economic and weather conditions. A draught stroke many regions of the country leading to a significant decline in crop production in 2003.

The decline of crop production in 2003 totalled 7,2%, while the production in livestock sector increased by 5%. Therefore total agricultural output declined by 1,4%. Accordingly the prices of agricultural products declined by 0,8%, while the prices of agricultural inputs increased by 2,1%. Reflecting that the „price scissors” ratio amounted to 97,2%. Agricultural input relative prices kept rising versus declining prices of agricultural products. Such situation led to a decline in real incomes in farming, which caused declining demand for current and fixed agricultural inputs. Taking into account an urgent need to align to the EU conditions and standards this is particularly unfavourable phenomenon.

2. The use of mineral fertilisers under 2003 crops totalled 93,6 kg of NPK per 1 ha of agricultural land and was 0,4 kg up from 2002. A slight increase was reported as well in the private as in the public sectors. A strong regional difference in the use of fertilisers is still remaining (from 59,4 kg of NPK/ha in Podkarpackie province to 136,1 kg of NPK/ha in Opolskie province). There was also a slight improvement in the structure of mineral fertilizing – the ration of NPK used totalled respectively 1: 0,4: 0,5.

Similarly the use of lime increased by 0,5 kg to 94,6 kg of CaO per 1 ha of agricultural land, with a strong variations from 31,7 kg in Lubuskie province to 196,5 kg in Opolskie province.

The prices of mineral fertilisers increased in average by 2,8%, while the prices of lime declined by 2,0%. The prices of nitrogen fertilisers increased by 6% and the prices of remaining fertilisers by 0,9%.

Price ratios between agricultural products and inputs improved. In 2003 in order to buy 1 kg of NPK it was necessary to sell 3,6 kg of wheat versus 3,8 kg in 2002. There was also

some improvement in case of rye and potatoes. The use of mineral fertilisers and lime under the crops in 2004 is forecast at about 93 kg NPK and 95 kg of lime per 1 ha of agricultural land respectively.

3. The supply of chemicals in 2003 was 3% up from 2002 and totalled 10,7 thousand tons in terms of active ingredient. The use per 1 ha of agricultural land and orchards totalled 0,8 kg in terms of active ingredient. Average prices of chemicals in 2003 were in 0,6% down from 2002. There was a slight decline in the prices of herbicides (by 1,5%), while the price of insecticides and other chemicals increased by 1,4 and 2,8% respectively. The prices of fungicides reminded unchanged.

The relative prices of wheat, rape-seed and potatoes versus the prices of chemicals increased, while in the case of sugar beet reminded close to the level observed in 2002. Chemical protection was conducted over ca 18,7 mio ha, i. e. 1,6% less than in the previous year.

Taking into account anticipated threats for the plantations and price ratios, the demand for chemicals in 2004 is forecast at about 10,7 thousand tons, i. e. at the level observed in 2003.

4. The demand for brand new agricultural machinery in 2003 reminded at a low level. The sales (in pieces) declined in average by 2%. Comparing to the results of agricultural census of 1996, agricultural census conducted in 2002 showed an increase in the number of majority of agricultural machinery. In the case of grain harvesters the increase reached 27,5%, which was possible due to imports of second hand machinery and growing lifetime the harvesters.

The supply of agricultural tractors in 2003 increased reflecting mainly growing imports. Simultaneously the majority value of domestically produced tractors and grain harvesters was exported. Comparing to 2002 the supply of cultivators and seed drills increased as well. The supplies of fertiliser spreaders,

potato planters and rotary cultivators also kept a high level.

A gradual, but permanent increase in the share of the machinery imported from western countries is observed in the structure of brand new machinery sales. The owners of modern family farms, restructured large scale farms and contractors are the customers mostly interested in such expensive equipment. On the other hand worse off farmers more often are interested in the purchase of second hand items coming from modernised farms. The price of a set of machinery containing 27 items was 8,7% up from 2002.

The production of tractors (in pieces) in 2003 increased by 3,3% while the production of other machinery declined in average by 1,8%. A moderate increase in the production and sales is expected in 2004.

5. Estimated value services purchased in agricultural sector in 2003 totalled 6,2 mio PLN (93% purchased by private farms) and was 2,5% down from 2002. The value of purchased services per 1 ha of agricultural land in the private sector totalled 415 PLN. The demand for services in agriculture declined for the second year in row. The purchases of services contributed to 25% of total farm expenditure on production.

The number registered contractors providing agricultural services in the year 2003 increased by 3,7% to 21,5 thousand units. Accordingly informal network of farmers-contractors still persist on the market.

Comparing to 2002 the prices of agricultural services in 2003 increased by 1,3%, including machinery services by 3,3%, insemination by 6,1%, veterinary by 3,7%, while the prices of breeding animal evaluation declined by 1%. The prices of indirect services (financial, constrictation-maintenance, etc.) mostly reminded unchanged, however some of them increased by 1,6–2,7%. The prices of financial services declined by 4,7%. The prices ratios between agricultural products and the services provided to agricultural sector

have been deteriorating since two years.

6. Comparing to 2002 the use of solid fuels in 2003 increased contributing 27% of total heating value of energy carriers used in agriculture. The largest share in the structure of solid fuel belongs to pit-coal. However the share of timber and peat moor.

Liquid fuels contribute about 61% of total heating value of energy carriers used in agriculture, while the share of gas fuel totalled slight 2%. Reflecting price increases, the electricity use declined by 4,8%. The price of 1 GJ of energy in terms of the carriers used in agriculture increased by 4,8%. Regarding all energy carriers only the rate of pit-coal prices lagged behind the inflation rate in 2003. The growth rate of liquid fuel in 2004 is expected to keep similar level to the previous year. The prices of natural oil derivatives will depend on the situation in the world and exchange rate of Polish currency.

7. The supply of certified cereal seed in the 2002/03 season declined by 16,6%. Regarding cereals the deepest decline concerned certified seeds of barely and oats. The production of field grass seeds also declined. On the other hand a recovery was reported in the production of certified seed material of legumes, mainly red clover, and pulses. The share of foreign cereal varieties increased, particularly in the case of spring malting barley. Regarding seed production of winter wheat, the share of high technological value seeds increased to 42%.

The area of seed production in 2003 declined by 23,2% to 89,9 thousand ha. Sales of cereal and potato seeds declined by 3,3 and 4,2%, with shares in overall production of 13,1 and 4,3% respectively. The share of certified seeds in overall field grass production reminds at a low level.

The balance of foreign trade in seed material is negative. The largest items on the import side are maize, potato seeds, field grasses, rape, and sugar beet. On the export side a recovery was observed in the case of rye, triticale and wheat. The exports of potato seeds, sugar beet seeds and lupine seeds were also quit substantial.

The production of vegetables seeds increased. The increase was reported in the production of root crop seeds, pulses and pumpkins, while the seed production of onions declined. The area of vegetable seed production increased by 24%. Therefore the production of cabbage, onion, cucumber and radish seeds is expected at cost of root crops and tomatoes.

The balance of foreign trade in vegetable seeds is strongly negative. In consequence the share of imported varieties in the market offer in 2002/03 season totalled 58,3% versus 29,1% a year ago.

8. From the 1st of May 2004 onwards Polish government will reschedule the pattern of financial measures supporting agricultural sector out of the state budget in favour of the EU funds according to the CAP mechanisms. In 2004 short-term credits, with 12 month repayment period will be granted. Upper limit for short-term credit in 2004 was fixed at 345,7 PLN per 1 hectare of agricultural land. Presently the interest rates charged on the credits are set at 2,01% per annum.

Regarding investment and disaster credits there are 16 schedules, with interest rates lowered to 1,0–3,0% per annum depending on the schedule. However the role of preferential credits will be gradually phased out by structural funds.

9. According to our forecast there will not be any significant changes on the market of agricultural inputs and services following the accession. Such forecast is based on the assumption that Polish farmers will receive direct payments in December 2004, which would not affect their incomes this year. Taking this into account, economic and financial situation in agriculture will be similar to the previous year. On the fertiliser market the prices of nitrogen fertilisers will grow faster than the prices of other ones. In average the growth of fertiliser prices in 2004 and at the beginning of 2005 is expected at a similar rate to the year 2003. Regarding the market of chemicals none of major changes are expected in supply and demand so in the prices as well, which results from future contracts for delivery of the chemicals for spring, summer and autumn chemi-

cal control. Significant changes are expected in 2005, when the prices of selected chemical may increase by 15%, while some of them can remain unchanged.

The market of agricultural machinery will be entirely open for the commodities with a CE sign originating in the EU. The demand for machinery and facilities is expected to increase, mainly due to growing needs on large farms and the extended activities of the contractors. The demand would concern most modern and expensive items as well as traditional and second hand ones. The advancement in mechanisation will rely upon financial support channelled to Polish farming resulting from the accession to the EU.

None of major changes in fundamentals are expected on the market of agricultural services in 2004 and 2005. The market of energy will be featured with a slight increase in demand and so the prices, which would reflect international situation and exchange rate of Polish currency.

The seed market will also not show significant changes because it has not been protected since many years. The most profitable segments of the market (breeds of rapeseed and sugar beet) cheaper Polish varieties efficiently compete with those imported from the EU. Therefore in 2004 and 2005 a gradual increase in the prices of Polish varieties is expected until the prices are equal with the EU level. The prices of the seeds contracted by industry such as rapeseed and sugar beet will increase.

The financial framework supporting rural development and modernisation after the accession will concern mainly the EU funds. The role of presently used measures financed by the state budget will be diminishing in favour of the EU support, with necessary domestic co-finance.

Some changes will concern the VAT tax on agricultural inputs and services. The rate for machinery and facilities was raised to 22%, while the rate for other material inputs (fertilisers, chemicals, services) was set at 3%. Presently fixed VAT rates will be in force by the 1st of May 2008. Therefore any change in the rates is possible since then.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukażą się:

1. Rynek pasz /15/ • kwiecień 2004,
2. Rynek mleka /26/ • kwiecień 2004,
3. Rynek ziemniaka /25/ • kwiecień 2004,
4. Rynek ryb /1/ • maj 2004,
5. Rynek drobiu i jaj /25/ • maj 2004,
6. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /19/ • maj 2004,
7. Rynek mięsa /26/ • maj 2004,
8. Rynek zbóż /26/ • czerwiec 2004,
9. Rynek cukru /25/ • czerwiec 2004,
10. Rynek rzepaku /25/ • czerwiec 2004,
11. Rynek owoców i warzyw /24/ • czerwiec 2004,
12. Rynek ziemi rolniczej /7/ • wrzesień 2004,
13. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /26/ • wrzesień 2004,
14. Popyt na żywność /5/ • grudzień 2004.

RYNEK RYB

*Od 2004 roku rozpoczynamy publikowanie analiz o koniunkturze i perspektywach rozwoju rynku ryb. **Rynek ryb, stan i perspektywy** zawierać będzie analizę czynników podażowych (produkcja i import ryb) oraz popytowych (spożycie, eksport, przetwórstwo) wpływających na stan krajowego rynku ryb oraz na poziom cen. Ceny ryb oraz ich przetworów analizowane będą na trzech poziomach (ceny pierwszej sprzedaży, ceny hurtowe, ceny detaliczne). Ocena krajowego rynku dokonana zostanie na tle oceny sytuacji na światowym rynku ryb, makroekonomicznych uwarunkowań rozwoju rybactwa oraz regulacji rynku ryb.*

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2004 roku wynosi 34 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do
Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel. (0·prefiks·22) 826 50 31 wew. 685, faks 827 19 60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
